TẠP CHÍ ĐIỆN TỬ
THƯƠNG HIỆU & CÔNG LUẬN

Thích ứng khí hậu và hướng đi bảo vệ sinh kế bền vững cho cộng đồng ven biển

07:14 03/04/2026

Trước tác động ngày càng rõ nét của biến đổi khí hậu, Cà Mau đang dần ‘chuyển mình’ từ ứng phó sang chủ động thích ứng, qua đó từng bước tạo nền tảng ổn định lâu dài cho hệ sinh thái tự nhiên và sinh kế cho cộng đồng ven biển.

Những thay đổi ven biển và hệ lụy sinh kế

Nằm ở tận cùng dải đất hình chữ S, Cà Mau vốn được định hình bởi sự cân bằng bền bỉ giữa phù sa và sóng biển. Tuy nhiên, quy luật bồi tụ tự nhiên này đang dần bị đảo ngược trước tác động khắc nghiệt của biến đổi khí hậu. Ba mặt giáp biển khiến dải đất cực Nam trở thành 'tuyến đầu' gánh chịu những đợt triều cường và sóng dữ liên tục gia tăng, đẩy vùng ven biển Tây vào tình trạng sạt lở nghiêm trọng.

Với mạng lưới kênh rạch chằng chịt và hệ sinh thái rừng ngập mặn đặc trưng, Cà Mau được định hình từ sự cân bằng bền bỉ giữa phù sa và biển cả

Tại nhiều khu vực, tình trạng xói lở rừng ngập mặn đang diễn ra ngày càng phổ biến. Sóng biển đánh trực tiếp vào hệ rễ của cây mắm, cây đước, khiến diện tích rừng phòng hộ suy giảm nhanh chóng. Khi đai rừng ngập mặn bị phá vỡ, bờ biển mất đi lớp bảo vệ tự nhiên, làm gia tăng nguy cơ mất ổn định tuyến đê trong mùa gió chướng. Xói lở không chỉ thu hẹp diện tích đất mà còn phá vỡ hệ sinh thái ven biển, suy giảm đa dạng sinh học và khiến vùng đệm tự nhiên ngày càng mong manh.

Song song với đó, tình trạng nước biển dâng và triều cường bất thường cũng đang gây áp lực lớn lên sinh kế của người dân. Kinh tế Cà Mau phụ thuộc nhiều vào nuôi trồng thủy sản và chất lượng môi trường nước. Tuy nhiên, sự biến động giữa nước mặn và nước lợ trong những năm gần đây đã làm mất ổn định điều kiện nuôi trồng. Mỗi đợt triều cường tràn vào ao đầm không chỉ gây thất thoát thủy sản mà còn kéo theo hệ lụy như nhiễm mặn, nhiễm phèn và ô nhiễm nguồn nước.

Làm rõ hơn thực trạng này, ông Quách Nhật Bình, Phó trưởng phòng Quản lý ODA, Ban Quản lý dự án Xây dựng tỉnh Cà Mau cho biết: *“Cà Mau chịu ảnh hưởng nặng nề của biến đổi khí hậu với hai hệ quả nghiêm trọng nhất là xói lở bờ biển và nước biển dâng. Tại những nơi chưa có kè bảo vệ, bờ biển bị xâm thực mạnh, cây cối ngã đổ, ảnh hưởng trực tiếp tới sản xuất. Khi nước biển dâng tràn vào các ao đầm nuôi tôm sẽ gây thiệt hại lớn, đồng thời làm ô nhiễm môi trường, khiến dịch bệnh lây lan trên diện rộng.”*

Những thách thức này đặt ra yêu cầu cấp thiết về các giải pháp bảo vệ bờ biển mang tính căn cơ và dài hạn. Việc đầu tư hệ thống đê, kè không chỉ nhằm giữ đất mà còn đóng vai trò then chốt trong việc ổn định môi trường sản xuất và sinh kế cho cộng đồng ven biển.

Dự án tích hợp và giải pháp bền vững từ sự hợp tác quốc tế

Trước thực trạng đó, dự án xây dựng đê biển Tây từ Cái Đôi Vàm đến Kênh Năm và hệ thống kè phòng, chống sạt lở tại các đoạn xung yếu từ cửa biển Sông Ông Đốc đến cửa biển Bảy Háp đã được triển khai như một bước đi mang tính lâu dài. Dự án có tổng vốn đầu tư 31,9 triệu euro, sử dụng nguồn viện trợ không hoàn lại của Liên minh châu Âu (EU), vốn vay ODA từ Cơ quan Phát triển Pháp (AFD) và vốn đối ứng địa phương.

Dự án xây dựng đê biển Tây từ Cái Đôi Vàm đến Kênh Năm và hệ thống kè phòng, chống sạt lở tại các đoạn xung yếu từ cửa biển Sông Ông Đốc đến cửa biển Bảy Háp

Về mặt kỹ thuật, dự án tập trung xây dựng hệ thống kè giảm sóng bằng bê tông ly tâm kết hợp bỏ đá hộc – giải pháp giúp tiêu tán năng lượng sóng từ xa, tạo điều kiện cho bùn cát bồi lắng phía sau và hình thành bãi bồi tự nhiên. Trên cơ sở đó, khoảng 11 km đai rừng ngập mặn sẽ từng bước được phục hồi. Song song, hạng mục đê biển đóng vai trò ngăn nước biển dâng, bảo vệ khu vực sản xuất phía trong và góp phần ổn định môi trường nuôi trồng thủy sản.

Dự án tập trung xây dựng hệ thống kè giảm sóng bằng bê tông ly tâm – giải pháp giúp tiêu tán năng lượng sóng từ xa

Điểm đáng chú ý của dự án nằm ở cách tiếp cận tích hợp, không chỉ dừng ở hạ tầng mà còn hướng tới sinh kế lâu dài cho người dân. Ông Ignacio Oliver Cruz, Tùy viên Ban Hợp tác, Phái đoàn EU tại Việt Nam nhận định: *"Chúng tôi cho rằng thích ứng hiệu quả với biến đổi khí hậu không thể chỉ dựa vào hạ tầng. Dự án tại Cà Mau được thiết kế theo hướng tích hợp, kết hợp giữa đầu tư hạ tầng bảo vệ với hỗ trợ sinh kế bền vững và các biện pháp chuẩn bị dài hạn. Cách tiếp cận này nhằm tránh những can thiệp đơn lẻ có thể vô tình làm gia tăng các rủi ro vốn đã hiện hữu, đồng thời bảo đảm khả năng chống chịu lâu dài cho cộng đồng ven biển."*

Thông qua sự hỗ trợ từ quỹ WARM, dự án cũng đã triển khai nhiều hoạt động trực tiếp như đào tạo, tập huấn kỹ thuật nuôi trồng thích ứng với môi trường nước biến động. Người dân được tiếp cận các chế phẩm vi sinh xử lý nước, kỹ thuật kiểm soát khí độc và nguồn giống chất lượng cao. Ghi nhận tại địa phương cho thấy các hộ tham gia bước đầu giảm thiểu rủi ro dịch bệnh trên tôm, cua, góp phần ổn định sản xuất.

Thay vì nuôi trồng thủy sản theo kinh nghiệm đầy rủi ro, bà con được hỗ trợ men vi sinh xử lý môi trường, kỹ thuật kiểm tra khí độc và con giống chất lượng

Những kết quả bước đầu này cũng phản ánh cách tiếp cận tổng thể của dự án: không chỉ dừng lại ở hạ tầng mà còn hướng tới nâng cao năng lực thích ứng cho cộng đồng. Theo đó, việc triển khai tuyến đê biển Tây từ Cái Đôi Vàm đến Kênh Năm cùng hệ thống kè chống sạt lở tại các đoạn xung yếu là minh chứng cho định hướng hợp tác lâu dài của Liên minh châu Âu trong hỗ trợ Việt Nam ứng phó với biến đổi khí hậu. Với cách tiếp cận lấy con người và sinh kế địa phương làm trung tâm, dự án đang góp phần xây dựng nền tảng phát triển ổn định hơn,

nơi tăng trưởng kinh tế gắn liền với khả năng chống chịu và sự bền vững của cộng đồng ven biển.

Liên minh châu Âu là đối tác quan trọng đồng hành cùng Việt Nam trong hành trình chuyển đổi xanh và phát triển bền vững, thông qua việc thúc đẩy năng lượng sạch và nâng cao năng lực cộng đồng thích ứng với biến đổi khí hậu.

Tìm hiểu thêm về các sáng kiến hợp tác và những câu chuyện thay đổi từ các dự án do EU hỗ trợ trên khắp Việt Nam tại https://www.eeas.europa.eu/plug-in-to-evolution_vi

Thu Trang